

*Галина Андреева,
К.С.Н., доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
Державний вищий навчальний заклад
«Українська академія банківської справи ІІЕУ»
М. Суми*

ПОХІДНІ ЦІННІ ПАПЕРИ ЯК ОБ'ЄКТИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

На сьогодні серед науковців не існує єдиного підходу щодо визначення похідних цінних паперів. Аналіз і порівняння наведених визначень «похідні цінні папери (складові частини, «похідні фінансові інструменти (інструменти фінансової інженерії)», «строкові угоди» та «деривативи» дозволяє нам дати власне визначення похідних цінних паперів як економічної категорії. Отже, це нашу думку, похідні цінні папери - це цінні папери, вартість яких залежить від вартості базового активу, які володіють високим рівнем фінансового важелю і виконання зобов'язань за якими здійснюється у майбутньому [1].

Застосування похідних цінних паперів дозволяє оптимізувати фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання та використовувати операції з ними як додаткові джерела доходів, або захист від небажаного руху ринкових курсів [2]. В наш час до похідних цінних паперів відносяться фінансові інструменти та їх різноманітні комбінації (синтезовані похідні Інструменти), які реалізують синергетичний ефект. Поєднання класичних фінансових інструментів з похідними цінними паперами, певна конкуренція і сті операцій спотового й строкового ринків, нова інформаційно-технологічна база для здійснення угод формують сучасні фінансові ринки, основою розвитку яких є безперервний розвиток реального сектору економіки. Розвиток ринку похідних цінних паперів у сучасному економічному світі був спричинений необхідністю знизити ступінь невизначеності ринкових умов функціонування суб'єктів господарської діяльності. Досліджуючи взаємозв'язок і взаємозалежність економічних концепцій, що формують зв'язок похідних цінних паперів та їх облік, можна зробити висновок, що існування та функціонування похідних

цінних паперів межує з концепціями ризику, фондового ринку та капіталу [3]. Їх взаємозалежність дозволяє, використовуючи принципи бухгалтерського й управлінського обліку, знайти похідним цінним паперам практичне застосування в фінансово-господарській діяльності суб'єктів господарювання та надає можливість управлінському персоналу приймати найбільш ефективні управлінські рішення щодо використання похідних цінних паперів.

Інформація щодо похідних цінних паперів утворюється в системах фінансового й управлінського обліку. За даними фінансового обліку формується звітність для зовнішніх користувачів (інвесторів і кредиторів), за даними обліку внутрішнього управління - звітність для внутрішніх користувачів (менеджерів, фінансових аналітиків тощо). Отже, інформація фінансового та управлінського обліку використовується для управління вартістю компанії в цілому.

Здійснюючи фінансово-господарську діяльність підприємства будь-якої форми власності постійно функціонують під впливом різноманітних ризиків, тому аналіз і контроль є ключовим фактором при використанні похідних цінних паперів. Крім того, існує щільний зв'язок механізмів функціонування похідних цінних паперів з концепцією фондового ринку, який сприяє обміну фінансовими активами шляхом зведення разом покупців і продавців. Концепція капіталу також відстежується у сфері обігу похідних цінних паперів. Якщо капітал - це вартість, яка здатна приносити додаткову вартість (прибуток), то і похідні здатні збільшувати вартість майбутніх доходів (наприклад, у разі арбітражу і спекуляції) і вартість капіталу - за рахунок зниження ризиків (хеджування).

Специфічні особливості похідних цінних паперів і механізми їх функціонування потребують суттєвого поширення облікових дефініцій та процедур, гармонізації методології бухгалтерського й управлінського обліку, прозорості розкриття інформації щодо угод які укладаються. При цьому особливу роль відіграє управлінський облік похідних цінних паперів.

Таким чином, впровадження та застосування похідних цінних паперів суб'єктами господарювання надасть змогу гнучкіше та адекватніше реагувати на

мінливе ринкове середовище, використовуючи волатильність ринків щодо прийняття ефективних управлінських рішень, здійснювати стабілізацію грошових потоків і збільшувати прибутковість діяльності підприємств.

Література

1. Андреева Г.І. Похідні цінні папери: сутність, поняття й визначення / Г.І.Андреева // [Електронний ресурс]: Ефективна економіка. - 2010. - № 12. - Режим доступу: [bpr://*»».есопоту паука.сот.ш.](#)

2. Примостка Л. Роль строкового ринку в стабілізації економічної системи /Л. Примостка // Ринок цінних паперів, -2004. - №5-6.- С.21-24.

3. Чириков Ю.С. Основные принципы управленческого учета производных финансовых инструментов / Ю.С.Чириков // Вестник Казанского ГАУ, 2010-№1(15)--С.83-88.

4. Концепція функціонування та розвитку фондового ринку України: Постанова Верховної Ради України від 22.09.95 №342/95 -ВР//[и™™.гаа'a.\(;оу.иа.](#)

5. Примостка Л.О. Фінансові деривативи: аналіз та облікові аспекти : монографія /Л.О. Примостка. - К.: КНЕУ, 2001. - 263 с.

6. Проект Закону України «Про похідні (деривативи)» [Електронний ресурс]: проект закону України від 11.05.2010 реєстраційний № 6376.- Режим доступу: [ьтір 2акоп.гаа'a.Е!ОУ.иа/c§i-ьіп/ла«5/таіп.с\(i-](#)

7. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку 13 Фінансові інструменти [Електронний ресурс]: затверджено наказом МФУ від 30.11.01 № 559. - Режим доступу: [гіїр гакоп.гаа'a.§оу-иа/c\(;i-ьіп/ла«5/таіп.сеі.](#)

Андреева, Г.І. Похідні цінні папери як об'єкти управлінського обліку [Текст] / Г.І. Андреева // Фінансово-економічний механізм інноваційного розвитку і формування конкурентних переваг підприємств і теорій : матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет – конференції (17-18 листопада 2011 року) / Буковинська державна фінансова академія. – Чернівці : Вектор. - 2011. – С. 126-128.